

4) створення угруповання сил і засобів цивільного захисту для їх подальшого застосування в осередках надзвичайних ситуацій.

Зміст і порядок здійснення евакуаційних заходів у кожній конкретній надзвичайній ситуації визначаються умовами, що склалися в її зоні, і матеріально-технічними можливостями відповідних територіальних і виробничих адміністрацій, а також готовністю до проведення евакуації.

До підготовчих заходів належать:

- приведення у готовність евакуаційних органів та уточнення порядку їх роботи;
- уточнення чисельності населення, що підлягає евакуації різними видами транспорту;
- розподіл транспортних засобів за пунктами посадки, уточнення розрахунків маршових шляхів колон і закріплення їх за окремими маршрутами;
- підготовка маршрутів евакуації, встановлення дорожніх знаків і вказівників, обладнання місць відпочинку;
- підготовка до розгортання збірних евакуаційних пунктів та пунктів посадки та висадки;

- перевірка готовності систем оповіщення та зв'язку;
- приведення у готовність наявних захисних споруд.[1]

З отриманням сигналу на проведення евакуації здійснюються наступні заходи:

- оповіщення керівників евакуаційних органів, підприємств і організацій, а також населення про початок і порядок проведення евакуації;
- розгортання і приведення у готовність евакуаційних органів;
- збір і підготовка до відправлення населення, що підлягає евакуації;
- формування і висування до вихідних пунктів на маршрутах піших колон, подача транспортних засобів у пункти посадки і посадка евакуйованих на транспорт;
- вивезення евакуйованого населення із зони надзвичайної ситуації;
- прийом і розміщення евакуйованого населення в безпечних районах.

Залежно від специфічних умов конкретної надзвичайної ситуації та матеріально-технічних можливостей наведені у статті зміст і порядок евакуаційних заходів можуть змінюватися і адаптовуватися до цих умов та можливостей.

ЕВАКУАЦІЯ ЯК ФОРМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

*Конопльов А. С.
м. Полтава*

Анотація. У даній статті висвітлене поширене нині явище, а точніше процес, який відомий нам під назвою евакуація. У зв'язку із поширенням епідемії коронавірусу дана тема є надзвичайно актуальною. Низка держав світу, зокрема й Україна проводять активну евакуацію своїх громадян із-за кордону, особливо з епіцентрів епідемії (Китаю та Італії). Оскільки ця тема нині є предметом цікавості багатьох людей важливо знати за яких умов і на яких підставах приймається рішення про проведення евакуації, хто і на яких рівнях приймає таке рішення, які види евакуації існують, і в яких випадках/ситуаціях вона проводиться. Все це і багато інших аспектів даного процесу і є предметом обговорення нашої статті.

Ключові слова: евакуація, коронавірус, НС (надзвичайна ситуація).

Евакуація – це організоване виведення чи вивезення із зони НС (надзвичайної ситуації) або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення. Вона проводиться на декількох рівнях: державному,

регіональному, місцевому або об'єктовому рівні. Залежно від особливостей НС встановлюються такі види евакуації: обов'язкова, загальна або часткова, тимчасова або безповоротна.

Яскравим прикладом масштабної евакуації на території України була евакуація населення міста Прип'ять після техногенної катастрофи на Чорнобильській АЕС у квітні 1986 року. Дана евакуація набула значних масштабів станом на 6 травня 1986 року спеціальними службами було евакуйовано населення 30-кілометрової зони навколо м. Прип'ять. Згідно з вищезазначеною класифікацією евакуація Прип'яті була за своїм характером обов'язковою, загальною та безповоротною. Навіть зараз дана тема є надзвичайно актуальною у зв'язку із поширенням епідемії коронавірусу Україна активно займається евакуацією наших громадян з Китаю та Італії, які є епіцентрами поширення хвороби. У зв'язку із цим варто зазначити хто саме відповідальний за прийняття рішення про проведення евакуації на різних територіально-адміністративних рівнях.

Рішення про проведення евакуації приймають: 1) на державному рівні – КМУ (Кабінет Міністрів України); 2) на регіональному рівні – Рада міністрів АРК, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації; 3) на місцевому рівні – районні у м. Києві чи Севастополі державні адміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування; 4) на об'єктовому рівні – керівники суб'єктів господарювання. У разі виникнення радіаційних аварій рішення про евакуацію населення, яке може потрапити до зони радіоактивного забруднення приймається місцевими державними адміністраціями на підставі висновку відповідно до прогнозування дозового навантаження на населення або за інформацією суб'єктів господарювання, які експлуатують ядерні установки, про випадки порушення у їх роботі. У невідкладних випадках керівник робіт з ліквідації наслідків НС, а вразі його відсутності – керівник аварійно-рятувальної служби, який першим прибув у зону НС може прийняти рішення про проведення екстреної евакуації населення із зони НС або зони можливого ураження. Існує декілька видів евакуації: обов'язкова, загальна або часткова тимчасова, або безповоротна. Обов'язкова евакуація проводиться у разі виникнення загрози: 1) аварій з викидом радіоактивних та небезпечних хімічних речовин; 2) катастрофічного затоплення місцевості; 3) масових лісових і торф'яних пожеж, землетрусів, зсувів інших геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів; 4) збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій у безпечні райони, які визначаються Міністерством оборони України на особливий період.

Загальна евакуація проводиться для всіх категорій населення із зон:

1) можливого радіоактивного та хімічного забруднення;

2) катастрофічного затоплення місцевості з чотиригодинним добіганням проривної хвилі при руйнуванні гідротехнічних споруд.

Часткова евакуація проводиться для вивезення категорій населення, які за віком чи станом здоров'я у разі виникнення НС не здатні самотійно вжити заходів щодо збереження свого життя або здоров'я, а також осіб, які відповідно до законодавства доглядають таких осіб. Часткова евакуація може проводитися також для інших категорій населення за рішенням відповідних органів і посадових осіб.

Тимчасова евакуація проводиться при порівняно невеликій тимчасовій загрозі (підняття рівня води, хімічна аварія на віддаленні та ін.).

Негайна евакуація є терміновим заходом, якщо надзвичайна подія (пожежа, вибух, аварія та ін.) уже виникла або може виникнути в обмежений відрізок часу.

Існує й інший комбінований спосіб евакуації населення, який передбачає у мирний час вивезення основної частини населення з міст і небезпечних районів усіма видами наявного транспорту, а у воєнний час – транспортом, який передається до складу ЗСУ (Збройних Сил України), у поєднанні з виведенням найбільш витривалої

частини населення пішим порядком.

Проведення евакуації забезпечується шляхом: 1) утворення регіональних місцевих та об'єктових органів з евакуації; 2) планування евакуації; 3) визначення безпечних районів, придатних для розміщення евакуйованого населення та майна; 4) організації оповіщення керівників суб'єкту господарювання і населення про початок евакуації; 5) організація управління евакуацією; 6) життєзабезпечення евакуйованого населення в місцях їх безпечного розміщення; 7) навчання населення діям під час проведення евакуації.

Основним документом, який визначає обсяг, зміст, термін проведення евакуації населення є план ЦЗ (цивільного захисту) з розділом про захист населення. На основі плану евакуації у містах, районах, підприємствах, організаціях і навчальних закладах створюються евакуаційні комісії, а у сільській місцевості – евакоприймальні комісії.

Міські евакуаційні комісії створюють збірні евакуаційні пункти (ЗЕП). Кожному ЗЕП присвоюється реєстраційний номер. Розміщуються ЗЕП у громадських будівлях – школах, будинках культури та ін. Пункти збирають населення, проводять його реєстрацію, організують посадку людей на транспорт або формують піші колони і відправляють їх у заміську зону.

Евакуація проводиться за особливим розпорядженням управління з питань ЦЗ відповідного рівня (області, міста, районів міста). Про початок евакуації населення повідомляють на підприємствах, державних установах, у навчальних закладах, а також через радіотрансляційну мережу і місцеве телебачення.

Для піших евакуйованих, якщо райони їх розміщення далеко, можуть організуватися проміжні пункти евакуації (ППЕ). Їх влаштовують за межами небезпечних зон, у населених пунктах поблизу доріг. По можливості евакуйовані пересаджуються на транспорт.

Після прибуття евакуйованих у місця розселення евакуйоване населення повинно суворо дотримуватися розпоряджень місцевої адміністрації, органів ЦЗ. Його залучають до роботи у сільському господарстві, на лісогосподарському виробництві, на місцевих підприємствах і підприємствах, вивезених із небезпечної зони, які продовжують роботу.

Власне таким чином і відбуваються будь-які евакуаційні заходи на території України. Також варто зазначити, що всі вищезазначені ланки даного процесу регламентуються законодавством України на найвищому рівні.

Список використаної літератури

1. Барановська Н. П. Чорнобильська катастрофа // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2013. – т. 10: Т – Я. – с. 563. – 784 с.: іл. – ISBN 978 – 966 – 00 – 1359 – 9.
2. Закон України Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403 – VI (в редакції від 12.05.2017).
3. Михайлюк В. О., Халмуратов Б. Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2008. – 158 с.

ПОЖЕЖІ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ЇХ НАСЛІДКИ

*Крайсвітній С. М.
м. Полтава*

Анотація. У статті наведено аналіз стану пожеж, вибухів в Україні по областях та різним галузям виробництва.

Ключові слова: пожежі, вибухи, збитки, охорона праці.